

KRITIKA

MOLNÁR ESZTER

Hidden 2.

5Panels

Budapest, 2024

Váradi Gábor

Az Oni a részletekben rejlik

A 5Panels, évtizedes főnállása során több fiatal képregényalkotónak biztosított lehetőséget első munkája publikálására. A *Hidden 2.* is az ő gondozásukban jelent meg 2024-ben, a 2023-as *Hidden* folytatásaként. Írta és rajzolta Molnár Eszter, aki az animáció területéről került a képregényes szcénába. A *Hidden* első pillantásra sokan a mangák közé sorolják, azonban ha alaposabban megnézzük, már nem is olyan biztos, hogy tényleg (csak) az.

De kezdjük az elején! A magyarországi képregényes közösség (ami kicsit olyan, mint egy nagy család) az ezredforduló óta küzd bizonyos sztereotípiák meghaladásáért, de még mindig ugyanazok a kérdések merülnek föl. Pedig a képregény nem műfaj és nem gyerekeknek szól. Ehelyett médium a saját eszközeivel (amelyek más médiumokra nem vagy nem így jellemzők), és megvannak a maga műfajai, stílusai, nagy iskolái, jellegzetes és formabontó alkotásai. Valamint pont annyira szól kimondottan gyerekeknek, amennyire a színház kimondottan sznoboknak vagy a videójáték kimondottan az inceleknek. Minden egyes képregénynek megvan a maga célközönsége, de mivel itthon a képregényesek köre viszonylag szűk, általában ismerjük egymás azon munkáit

is, melyeknek mi magunk nem tartozunk a célközönségéhez. A *Hidden mangás* jellegű, romantikus ifjúsági krimi, amely a maga stílusával és kevert műfajával el is riaszthatja a potenciális olvasók egy részét, ahogy egy másik csoportjukat be is vonzhatja. Mindenképpen nyitottság kell hozzá, bár ez minden olyan képregényre is igaz, melyekben egyszemélyes „alkotógárda” szíve-lelke tárul az olvasó elé.

A magyar képregény története Jókai Mórral kezdődik, de az első buschiádák (amikor még képtörténetnek sem hívtuk, ez volt a képregény neve) nem attól érdekesek vagy jók, amit ő az irodalom terén alkotott. Ahogy Zórád Ernő képregényei sem attól jók vagy érdekesek, amit ő a Tabán festőjeként ránk hagyott. Különbösen is, a Jókai Mór által írt képregények vizualitása Jankó János műve, míg a Zórád Ernő nevével fémjelzetteket általában Cs. Horváth Tibor írta (illetve adaptálta). Ma már több száz név szerepel a magyar szerzői képregény alkotóinak listáján, és ez a szám folyamatosan növekszik. Nem ritka ezek között az egyszemélyes produkció. Az egyszemélyes alkotás módszere sok konfliktustól és egymásra várástól kíméli meg a készítőt, mert ne feledjük, a magyar képregényes körben senki sem a képregényeiből él. Mindegyik album, comic strip vagy füzet a megélhetést biztosító munka mellett készül. Egy igazi szerelemprojekt megvalósítása során – akármilyen jó is, és esetleg meg is gyorsítja a folyamatot – pedig, ha átvesz valaki egy-egy részfeladatot, sokkal valószínűbb, hogy kreatív kompromisszumokat kell kötni, illetve az alkotási folyamat különböző résztvevőinek eltér a ritmusa. Ha viszont mindez elmarad, az egyetlen alkotónak bár teljes a szabadsága, cserébe kézben kell tartania minden munkafolyamatot, mindegyikhez célszerű értenie, ráadásul mindegyik rengeteg időt emészt föl. Egyébként éppen a japán képregényre jellemzők az egyszemélyes projektek, igaz, arrafelé sokan főállásban foglalkoznak mangák alkotásával. Vessünk is egy pillantást Japánra!

Japán távoli és egzotikus, és nem olyan régen csak lassan és töredékesen szivárogtak át a távol-keleti szigetországból a kultúra elemei, mint például a három (igazából négy) bölcs majom, Akira Kurosawa (igazából Kuroszava Akira) filmjei, Godzilla (igazából Gojira), majd a mangák és animék világa.

Ma viszont már pillanatok alatt mindent megtudhatunk Japánról, és virtuálisan közel hozhatjuk magunkhoz ezt a még mindig távoli és egzotikus kultúrát. Nem is idegen a kortárs magyar képregénytől, hogy a frankofón vagy anglofil iskola helyett a japánból merítsen ihletet. A manga japán képregény, és – a manga szó nagyjából fura vagy groteszk

képeket jelent – a 19. századi festőművész, Kacusika Hokusai vázlatfüzetéről kapta a nevét. A ma ismert nagy iskola elindítója Tezuka Oszamu volt. Az ő védjegyének számítottak a stílusnak azóta is sokszor fölrott, sokak által viszont kimondottan kedvelt, aránytalanul nagy szemek. (Saját bevallása szerint a korai Disney-művekből merített.) Izgalmas csodája a képregények világának, hogy az egyik leginkább japánnak tartott jegy voltaképpen egy másik kultúrából származik.

Eszter Molnár (igazából Molnár Eszter) műve, még ha az angol cím és a japánra emlékeztető rajz (iskolai matróruha, cseresznyevirág) nem is ezt sugallja, egyszemélyes, magyar szerzői képregény. Műfaja, ahogy már említettem, romantikus ifjúsági krimi, és az első kötethez képest ezúttal talán mindegyik zsánerből egy kicsit többet kapunk, egy kicsit jobb arányban. A krimiszál a történet gerince, az események mozgatórugója ugyanis egy (vagyis kettő, mert van a hivatalos, és az, amit a főszereplők végeznek) eltűnt diákok utáni nyomozás. A második kötetben erről sok új dolgot nem tudunk meg, de végig ez lebeg a szereplők és az olvasók szeme előtt, és a rejtély az egyik oka annak, hogy várjuk a folytatást. A romantikus szál a két főszereplő közötti interakciókban kezd kibontakozni, egyelőre annyira halványan és ifjúsági módon, hogy még maguk a szereplők sem biztosak a mélységében és kifutásában. Ami egy okkal több, hogy várjuk a folytatást. Abból a szempontból is ifjúsági a történet, hogy a romantikus szál, valamint a nyomozás főszereplői, illetve a rejtélyben érintettek is iskoláskorúak, emiatt célközönségnek is a fiatalokat lőném be, még akkor is, ha a *Hidden* nem csak nekik ajánlható.

Sasaki és Kamiya egy-egy vonallal megrajzolt karakterek, kissé a sztereotípiák mentén mozognak, mintha egy visszafogottabb és fiatalabb Sailor Moon és még nála is visszafogottabb és ugyancsak fiatalabb Holló lennének, de gondolatviláguk, erősségeik és gyöngeségeik, valamint érzelmeik széles spektruma kiolvasható az őket alkotó egyetlen, valóban profin meghúzott vonalból, illetve a bőven kifejtett érzelmes epizódokból. Rajtuk kívül csak a nyomozó, az iskolaigazgató és néhány diák jelenik meg a képregény lapjain, akik leginkább a keretet biztosítják a két főszereplő közös jeleneteihez.

A kötet a Japánban jellemző több száz oldalas manga és európai jellegű album jellemzőit is hozza. Terjedelme nagyjából a kettő között van, és kivitelében is mindkettőre emlékeztet. A történet szereplői japánok, tipikus japán környezetben, és első blikkre tipikusan japán rajzokon. De az Ördög (vagy esetünkben talán inkább az Oni) a részletekben rejlik. És bár a képregény rajzai – amint arról esett már szó – végtelenül egyszerű

vonalakkal dolgoznak, mégis rettentően kifejezők, és részleteik rávilágítanak a *Hidden* európai gyökereire.

A történetet bevezető egész oldalas kép virág- és indadíszei például Alfons Mucha és a szecesszió jegyeit is fölmutatják. A gondolatok, érzések és érzelmek, mozgások és gesztusok, fények és árnyékok kifejezéséhez használt vizuális eszközök közt a jellegzetesen japánok mellett jellegzetesen európaiakat is láthatunk. A plánok és szekvenciák sokszor filmszerűek, és bár a szereplők japánok, mégis megtörténik a kisebbségek ábrázolása, a nyomozó (aki egy kicsit Gordon felügyelőre emlékeztet) ugyanis balkezes. Bár ezt a részletet rendszerint csak a balkezesek veszik észre.

A *Hidden 2.* mind történetvezetésében, mind vizualitásában az, ami. Egy krimi második fejezete, melyben kísérletet tesznek a rejtély megoldására, közben a romantikus szál is bontakozik. A rajzok nem elnagyoltak és kidolgozatlanok, hanem célzottan és határozottan egyszerűek, tartalmukat illetően pedig nincs kérdés, nincs mit félreérteni. Az időzítés rettenetesen profi, és egyszerre idézi a japán művek lassú, egy-egy gesztusnál, hangulatnál, rezdülésnél elidőző dramaturgiáját, valamint a feszesebb tempójú nyugati alkotásokét. A liftjelenet például egy kortárs amerikai vagy európai krimi storyboardjaként is működne. A kötet 100+ oldala alatt persze több a lassan kibomló kvázi-romantikus jelenet, mint az akció, de ez semmiképpen nem hibája a kötetnek. Elvégre a szerző csak betartja az ígéretét. E helyt ismét tetten érhető a japán és európai kettősség, hiszen egy japán alkotó esetén ez a történet akár kétszer-háromszor ekkora terjedelmet is ki tudna tölteni, míg egy szintisztán európai képregényes műhelyében ez az oldalszám két kötet tartalmára, egy amerikaiéban pedig a teljes sorozatra elég lenne.

Az elmúlt nagyjából húsz évben sok-sok alkalommal lépett föl egy-egy alkotógárda (sokszor egyszemélyes) világmegváltó, monstre-sorozatának első részével, azonban ezt sosem követte második. Hogy miért, annak ezer oka lehet. Általában az, hogy a siker – akár anyagi, akár kritikai, akár népszerűségi téren – nem volt arányos a befektetett idővel, energiával és pénzzel. És ezt nem lehet rossz néven venni az alkotóktól.

A *Hidden 2.* ezért is volt számomra nagy öröm. Ez a sorozat már vette az első akadályokat, és megtette a következő lépést abba az irányba, hogy tényleg sorozat legyen, és elmondjon mindent, amit akar. Ez ügyben nem árul zsákmacskát, ami szintén örvendetes: kiderül a kötetből, hogy a teljes terv öt kötet, az alkotó ennyivel számol, és úgy sejtem, most már mi, olvasók is így tervezhetünk!